

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ԺԱ. — Ի ԳԵՐԵԶՄԱՆՆ ԱՍՏՈՒԱԾԸ ՆԿԱԼ

ԹԷՈՒԽԻՅՈՒԻ առակերթի¹ Յովհաննու Աւետարանչի²:

Նոր երկիրն այսուր յերկրի՝ հաստատեցաւ գերեզման փրկչին մերոյ՝, եւ զարմանալի. տեղին լայնագոյն երեւեցաւ, եւ նեղագոյն էր, եւ լայնատարած ցուցաւ՝ քան զհաստատութիւնն երկնից. զի անտ՝ փառք՝ ևստուածութեանն միայն, իսկ աստ ևստուած՝ բաւանդակ՝ մարմնոյ միաւորութեամբ տարեալ եղի : Սա տարաւ զանտանելին երկնից, սա յերկրի երկնիք, գերեզման նեղագոյն եւ աթոռ բարձրագոյն. շիրիմ մեռելոյ, եւ յարուժիւն տիեզերաց, տեղի մթազոյն՝ եւ լուսաւորեալ աշխարհի արեւմուտք արեգականն արդարութեան. այն որ լուսաւորեաց զնստեալսն ի խաւարեանկ տեղեղ : Երկնից բնակող. որ լի են երկիր¹⁰ փառաւ Նորա, այսուր իջեալ յանձուկ գերեզմանն, զի զիջեալսն ի դժոխս յերկինս հանէ : Բնակեալն ի ծոց Հաւր՝ էջ ի գերեզման, զի զբնակեալսն ի գուր անդդի մատուցէ¹¹ Հաւր : Եւ ի գերեզման, որ ստեղծ զմարդն ի հողոյ, զի զհողացեալսն ապականութեամբ¹² վերստին նորոգեացէ՝ զլուսատուն արեգական, եւ լուսնի, եւ աստղայն, եւ հրեշտակաց, վասն որոն իջանսն ի գերեզման¹³ որպէս յանցաւոր աւրիկաց, զի ազատեացն զմեզ որպէս զաւրիճադիր՝ ի դատապարտութիւնէ մեղաց, զի արտարսելոցս պարգեւեացսն զբնակութիւն զրախտին որպէս զԱստուած :

[illegible]

«Ի վաղիւ անդր, որ ի շարաթն լուսանայր:»

«Ի վաղիւ անոր, որ ի շարքս լուսանայր»
Երէկ ի խաչին խաւարեացաւ արեգակն, այսաւոր գերեզմանաւ լուսաւորեցան
տիեզերք: Երէկ խաչն մահու աւանդեաց, եւ մահ նորա լուծիչ եղեւ, եւ զկեանս ի
մարդիկս աղբրեացոյց: Երէկ խաչնայն զարարածս շարժեաց, զնդհանուր աշխարհս,
եւ ոչ զմի մասն երկրի, ըստ սովորուիեան բնաւոր շարժմանն, որ հրամանաւ Աստու-
ծոյ յանդերձային հոգւոյն շարժի մասն երկրի, իսկ աստ բնաւ երկիր շարժեցաւ, եւ
վէմք հինմաւոր անշարժք, եւ բլրածեւ վէմք պատառեցան, զի ուսցուք թէ որ զՄով-
սէս ի փապ վիմին անարատ պահեաց, եւ յանապատին զվէմն աղբրեացոյց, եւ զպարա-

Алматы 2, 42 503 м - 511 м; 2-й ст. 2, 42 631 м - 638 м; 2, 42 265 м - 274 м; 2, 42 286 м - 293 м; 2, 42 311 м - 318 м; 2, 42 336 м - 343 м; 2, 42 361 м - 368 м; 2, 42 386 м - 393 м; 2, 42 411 м - 418 м; 2, 42 436 м - 443 м; 2, 42 461 м - 468 м; 2, 42 486 м - 493 м; 2, 42 511 м - 518 м; 2, 42 536 м - 543 м; 2, 42 561 м - 568 м; 2, 42 586 м - 593 м; 2, 42 611 м - 618 м; 2, 42 636 м - 643 м; 2, 42 661 м - 668 м; 2, 42 686 м - 693 м; 2, 42 711 м - 718 м; 2, 42 736 м - 743 м; 2, 42 761 м - 768 м; 2, 42 786 м - 793 м; 2, 42 811 м - 818 м; 2, 42 836 м - 843 м; 2, 42 861 м - 868 м; 2, 42 886 м - 893 м; 2, 42 911 м - 918 м; 2, 42 936 м - 943 м; 2, 42 961 м - 968 м; 2, 42 986 м - 993 м; 2, 42 1011 м - 1018 м; 2, 42 1036 м - 1043 м; 2, 42 1061 м - 1068 м; 2, 42 1086 м - 1093 м; 2, 42 1111 м - 1118 м; 2, 42 1136 м - 1143 м; 2, 42 1161 м - 1168 м; 2, 42 1186 м - 1193 м; 2, 42 1211 м - 1218 м; 2, 42 1236 м - 1243 м; 2, 42 1261 м - 1268 м; 2, 42 1286 м - 1293 м; 2, 42 1311 м - 1318 м; 2, 42 1336 м - 1343 м; 2, 42 1361 м - 1368 м; 2, 42 1386 м - 1393 м; 2, 42 1411 м - 1418 м; 2, 42 1436 м - 1443 м; 2, 42 1461 м - 1468 м; 2, 42 1486 м - 1493 м; 2, 42 1511 м - 1518 м; 2, 42 1536 м - 1543 м; 2, 42 1561 м - 1568 м; 2, 42 1586 м - 1593 м; 2, 42 1611 м - 1618 м; 2, 42 1636 м - 1643 м; 2, 42 1661 м - 1668 м; 2, 42 1686 м - 1693 м; 2, 42 1711 м - 1718 м; 2, 42 1736 м - 1743 м; 2, 42 1761 м - 1768 м; 2, 42 1786 м - 1793 м; 2, 42 1811 м - 1818 м; 2, 42 1836 м - 1843 м; 2, 42 1861 м - 1868 м; 2, 42 1886 м - 1893 м; 2, 42 1911 м - 1918 м; 2, 42 1936 м - 1943 м; 2, 42 1961 м - 1968 м; 2, 42 1986 м - 1993 м; 2, 42 2011 м - 2018 м; 2, 42 2036 м - 2043 м; 2, 42 2061 м - 2068 м; 2, 42 2086 м - 2093 м; 2, 42 2111 м - 2118 м; 2, 42 2136 м - 2143 м; 2, 42 2161 м - 2168 м; 2, 42 2186 м - 2193 м; 2, 42 2211 м - 2218 м; 2, 42 2236 м - 2243 м; 2, 42 2261 м - 2268 м; 2, 42 2286 м - 2293 м; 2, 42 2311 м - 2318 м; 2, 42 2336 м - 2343 м; 2, 42 2361 м - 2368 м; 2, 42 2386 м - 2393 м; 2, 42 2411 м - 2418 м; 2, 42 2436 м - 2443 м; 2, 42 2461 м - 2468 м; 2, 42 2486 м - 2493 м; 2, 42 2511 м - 2518 м; 2, 42 2536 м - 2543 м; 2, 42 2561 м - 2568 м; 2, 42 2586 м - 2593 м; 2, 42 2611 м - 2618 м; 2, 42 2636 м - 2643 м; 2, 42 2661 м - 2668 м; 2, 42 2686 м - 2693 м; 2, 42 2711 м - 2718 м; 2, 42 2736 м - 2743 м; 2, 42 2761 м - 2768 м; 2, 42 2786 м - 2793 м; 2, 42 2811 м - 2818 м; 2, 42 2836 м - 2843 м; 2, 42 2861 м - 2868 м; 2, 42 2886 м - 2893 м; 2, 42 2911 м - 2918 м; 2, 42 2936 м - 2943 м; 2, 42 2961 м - 2968 м; 2, 42 2986 м - 2993 м; 2, 42 3011 м - 3018 м; 2, 42 3036 м - 3043 м; 2, 42 3061 м - 3068 м; 2, 42 3086 м - 3093 м; 2, 42 3111 м - 3118 м; 2, 42 3136 м - 3143 м; 2, 42 3161 м - 3168 м; 2, 42 3186 м - 3193 м; 2, 42 3211 м - 3218 м; 2, 42 3236 м - 3243 м; 2, 42 3261 м - 3268 м; 2, 42 3286 м - 3293 м; 2, 42 3311 м - 3318 м; 2, 42 3336 м - 3343 м; 2, 42 3361 м - 3368 м; 2, 42 3386 м - 3393 м; 2, 42 3411 м - 3418 м; 2, 42 3436 м - 3443 м; 2, 42 3461 м - 3468 м; 2, 42 3486 м - 3493 м; 2, 42 3511 м - 3518 м; 2, 42 3536 м - 3543 м; 2, 42 3561 м - 3568 м; 2, 42 3586 м - 3593 м; 2, 42 3611 м - 3618 м; 2, 42 3636 м - 3643 м; 2, 42 3661 м - 3668 м; 2, 42 3686 м - 3693 м; 2, 42 3711 м - 3718 м; 2, 42 3736 м - 3743 м; 2, 42 3761 м - 3768 м; 2, 42 3786 м - 3793 м; 2, 42 3811 м - 3818 м; 2, 42 3836 м - 3843 м; 2, 42 3861 м - 3868 м; 2, 42 3886 м - 3893 м; 2, 42 3911 м - 3918 м; 2, 42 3936 м - 3943 м; 2, 42 3961 м - 3968 м; 2, 42 3986 м - 3993 м; 2, 42 4011 м - 4018 м; 2, 42 4036 м - 4043 м; 2, 42 4061 м - 4068 м; 2, 42 4086 м - 4093 м; 2, 42 4111 м - 4118 м; 2, 42 4136 м - 4143 м; 2, 42 4161 м - 4168 м; 2, 42 4186 м - 4193 м; 2, 42 4211 м - 4218 м; 2, 42 4236 м - 4243 м; 2, 42 4261 м - 4268 м; 2, 42 4286 м - 4293 м; 2, 42 4311 м - 4318 м; 2, 42 4336 м - 4343 м; 2, 42 4361 м - 4368 м; 2, 42 4386 м - 4393 м; 2, 42 4411 м - 4418 м; 2, 42 4436 м - 4443 м; 2, 42 4461 м - 4468 м; 2, 42 4486 м - 4493 м; 2, 42 4511 м - 4518 м; 2, 42 4536 м - 4543 м; 2, 42 4561 м - 4568 м; 2, 42 4586 м - 4593 м; 2, 42 4611 м - 4618 м; 2, 42 4636 м - 4643 м; 2, 42 4661 м - 4668 м; 2, 42 4686 м - 4693 м; 2, 42 4711 м - 4718 м; 2, 42 4736 м - 4743 м; 2, 42 4761 м - 4768 м; 2, 42 4786 м - 4793 м; 2, 42 4811 м - 4818 м; 2, 42 4836 м - 4843 м; 2, 42 4861 м - 4868 м; 2, 42 4886 м - 4893 м; 2, 42 4911 м - 4918 м; 2, 42 4936 м - 4943 м; 2, 42 4961 м - 4968 м; 2, 42 4986 м - 4993 м; 2, 42 5011 м - 5018 м; 2, 42 5036 м - 5043 м; 2, 42 5061 м - 5068 м; 2, 42 5086 м - 5093 м; 2, 42 5111 м - 5118 м; 2, 42 5136 м - 5143 м; 2, 42 5161 м - 5168 м; 2, 42 5186 м - 5193 м; 2, 42 5211 м - 5218 м; 2, 42 5236 м - 5243 м; 2, 42 5261 м - 5268 м; 2, 42 5286 м - 5293 м; 2, 42 5311 м - 5318 м; 2, 42 5336 м - 5343 м; 2, 42 5361 м - 5368 м; 2, 42 53

Բնագիր է, էջ 503-511: Հմմտ. 2, էջ 631-638: 7, էջ 200-210: 3 Ձևերի լեզուներ 2
 1 Քեմպիլոն աշակերտ: 2 Ձևերի Անտոնյանների 7 6 աշխ 2 7 գիտություն 2 8 Ձևերի՝ Աստուած 2 2
 4 Ձևերի՝ մեթոդ 2 5 երեկոցաւ 2 2 12 յապահանջութիւն 2, ապակա-
 9 բովանդակ 2 10 երեկոց 2 11 աշխարհ մատոյց 2 14 բովանդակ 2 2 15 բանահե 2 2
 16 բնակիչ 2 17 աւանդաբաներ 2 18 մի քաղաք 2, մի քաղաք 2 19 անձամբ է, 2
 ապամբ 2 20 Ձևերի՝ իւղ-ձե 2 21 կանգնեաց 2 22 էսփիլի 2 23 բանտիւ 2
 24 մարդկեց 2

գոյրն հերժեքաց, ե զտաճարն պահեաց, ե պարիսպք եւ տունք յերուսաղէմ ոչ կործանեցան: Իսկ Եւսեբի ժամանակագիր ասէ, թէ բազում քաղաքք ի յԱսիա ընկզմեցան: Ով զարմանալիացս, մինչ արարածք խաւարաւն տրտմէին. գործք ձեռաց Նորա³⁶ ի դժոխս ուրախանային³⁷, զի խաւար ի միջաւր(եայ)էին³⁷, որ աղաղակաւ ծայնիւ խնդրէին զմիմեանս³⁸, եւ ոչ որ զմերձաւորն կարէր տեսանել, զի ծանիցուք զնա Տէր երկնի եւ երկրի, արեգակն մթապատ ծայնէր աւետիս լուսոյ մեծ ծագման տինգեբաց, որք նստէին³⁹ ի խաւար աղջամուղջ, անլեզուն ի յերկնից բարբառէր, զաւետիս փառացն Քրիստոսի, եւ լսէին ի խորս դժոխոց ստուերապատքն, զմշտնջենաւոր առաւաւաւուն⁴⁰ փառացն երեւումն ստելով. զարարիչն իմ կապեալ տեսի, եւ ես ի լուսոյ խաւարեցայ, որ զարդարեացն զիս գեղապանծ⁴¹ լուսով զաչս ընակչաց⁴² երկրի լուսաւորել, այսաւոր փականց զլուսապարզել աչս մարմնոյ իւրոյ, զոր տեսանելով իմ փականցան լուսափիւռ դրունք տեսութեան իմոյ, ուստի խաւար ծածկեաց զամենայն արարած, եւ հոգւոցն ի դժոխս լոյս մեծ ծագեաց:

«Գերեզմանք բացան եւ բազում մեռեալք յարեան:»

Յարիւնակ հասարակաց յարութեանն, զի ծանիցուք թէ յորժամ լուիցեն զծայնն տրա տինգերք եւ յաւենն ի գերեզմանաց. երեւնամայ մեռեալք յարեան ի գերեզմանաց՝ յարդարոցն, զի կատարեսցի բանն Տեառն՝ թէ եւ ի մեռելոց որ յարիցէ եւ ոչ նմա հաւատայք: Արդ մեռեալ ընդանի, մերձաւոր կամ հարազատ սիրելի, ոչ ունէր⁴³, որ ճանայէր զնա, ոչ յարեաւ, զի մի ի մտանելն ի քաղաքն առաջաւք կարծեսցին կամ դեւ համարեսցին⁴⁴, այլ զոր ճանաչէին անուամբ քաղաքացիքն՝ զնոսա յարոյց:

«Յետ յարութեանն մտին ի քաղաքն օուրբ:»

Ընդէր արդեօք, վասնզի նախ⁴⁵ պարտ էր անդրանկանն մեռելոց Յիսուսի բազմաց երեւել. եւ ապա այլոցն, որ իրադարանակից եղեն մահու Նորա եւ յարութեանն, զորս տեսեալ իւրաբանելիւ որ⁴⁶ զազգակից իւր, յառաջ բան գերեսուն մամ մեռեալ, եւ ճանաչէր եղբայր զեղբայր⁴⁷, եւ հայր զորդի, եւ որդիք զծնադս իւրեանց: Իբրեւ տեսին զնոսա քաղաքացիքն զարմացան, հարցանէին զնոսա, զո՞ւ ես այս անուն, ա՞յս անուն որդի, որ այսպիսի ժամանակս մեռեալ էիր, եւ եղար յայսմ գերեզմանի: Եւ յարուցեալքն ասէին. այո՛ւ⁴⁸, ես եմ: Եւ քաղաքացիքն դարձեալ հարցանէին. զի՞ է ձեզ, ո՞րպէս յարեայք, կամ ո՞վ յարոյց զձեզ: Յարուցեալքն ասէին. Յիսուս Նազաւրեցի զոր դուք խաչեցէք⁴⁹, եւս գոչեաց ի խաչին եւ սարսեցին բարապանք դժոխոցն, որպէս ի ծայնէ առիւծու, անասունք կամ նրամք կաքաւոց⁴⁰ ի շարժմանէ թելոցն⁴⁵ արժուոյ. յարձակեալ աստուածահրաշ զօրութեամբն խորտակեաց զդրունս դժոխոց, եւ հրակիրգեաց զարութեամբ քաջութեան⁴² իւրոյ⁴³ զմահ, եւ եհան ի գերեզմանացն, եւ զամենայն հոգիսն յափշտակեաց ի դժոխոցն, եւ վերածեաց ի զրախտն. եւ զմեզ առաքեաց այսր:

«Յիսուս կարդաց ի ծայն մեծ. Հայր, ի ձեռս քո յանձնեմ⁴⁴ զհոգի իմ:»

Բաժանեցաւ հոգին ի մարմնոյն, աստուածային հրամանաւ⁴⁵, այլ աստուածութիւնն անորոշելի էր ի հոգւոյն եւ ի մարմնոյն, զոր արիւնակ ոսկի եւ արծաթ ընդ իրեարս խառնեալ, քն ի հրոյն արտաշիկեացոյն, եւ⁴⁶ զտիպ հրոյն առնուն, եւ հուրն երեւի ի սպիտակութիւն արծաթոյն, եւ ի դեղնութիւն ոսկւոյն: Եւ յորժամ ի միմեանց որոշեա⁴⁷ զարծաթին եւ զոսկին, հուրն անբակ մնայ: Այնպէս հոգին, եւ մարմինն միացաւ աստուածութեամբն: Թէպէտ ի միմեանց բաժանեցան, այլ աստուածութիւնն

25 Նորա ուր 2	26 ուրախային 2	27 ի միջոցէին եղև 2	28 ի միմեանս 2
29 ուր ևսառիք 2 2	30 Զմեհի՞ առաւաւաւուն 2 2	31 գերեզմանապանծ 2 2	32 բնական 2
33 Արդ մեռեալ, որ ընտանի կամ հարազատ մերձաւոր սիրելի եւ դրացի ոչ ունէր 2 2			
34 Զմեհի կամ գեւ համարեսցին 2	35 Զմեհի՞ նախ 2 2	36 Զմեհի՞ ուր 2 2	37 Զմեհի գերեզմայր 2
38 այո՛ւ 2 2	39 խաչեցէք 2	40 կաքաւաց 2, կաքաւաց 2	41 թելոց 2 2
42 քաջութեամբ 2 2	43 իւրով 2	44 աւանդեմ 2 2	45 իւր աստուածային հրամանաւ 2
46 էր 2 2	47 զատանես 2 2		

անորիշ մնաց ի հոգ(ւ)ին եւ ի մարմինն, կամ որպէս ասի եւ այծենի խառնեալ ի ծիրանի ներկի, եւ որոշեալ զքորդն եւ զայծենին. իսկ գոյն ծիրանոյն ոչ որոշի: Եւ Աստուածութիւնն անհատարար ի մարմինն եւ ի հոգին Գրիստոսի ի գերեզմանին⁴⁸, վասն որոյ ապականութիւն ոչ մերծեցաւ ի տէրունեան⁴⁹ մարմինն, այլ⁵⁰ ընթացեալ ի վերայ նորա մահ եւ ապականութիւն. կարծելով ռոսկ մարդ. եւ ըմբռնեալ յԱստուածութենէ նորա՝ կիգաւ անբաժանելի Աստուածութեամբ: Յարձակեցաւ դժոխք եւ պետք ի վերայ հոգւոյ նորա, որպէս ի սոսկ մարդոյ, եւ պարտաւորեցան յԱստուածութենէն, եւ փախեցին զամենայն ըմբռնեալ հոգիան յեղամայ: Ով զարմանալեացա, արարին մեռաւ եւ արարածք կենդանացան, ստեղծաւղն մահացաւ եւ ստեղծուածքս անմահացաք⁵¹, որպէս⁵² զմարդ զըրթունսն իւր փակեաց, եւ որպէս զԱստուած զգերեզմանս երաց:

«Բողոքեցան քահանայապետքն եւ փարիսեցիքն առ Պիղատոս, եւ ասեն:»

Տէր, քանզի զծեր չար կամս⁵³ կատարեաց. վասն այնորիկ զճշմարիտ տէրն ուրացարուք⁵⁴, զի սկսան տագնապել կասկածանաւք⁵⁵ ի խորհուրդս իւրեանց այնմ զոր սպանին, չար ի վերայ չարի փութային յաւելուլ յանձինս իւրեանց, ամենայն ուրեք մոլորութիւն յանձինս կոուի՝ եւ կամ⁵⁶ լինի ջատագով ճշմարտութեանն: Միտ զիր, պարտ էր հաւատարիմ լինիլ, թէ մեռաւ եւ թաղեցաւ, եւ յարեաւ: Մյս ամենայն ի թշնամեացն հաստատէր, զի վկայութիւն զրժողին⁵⁷ հաւատարիմ է եւ զարարոր:

«Յիշեցաք զի մոլորեցուցին այն ասէր մինչ կենդանին էր:»

Անարէն քահանայքդ զարիւնացն տուողն, որ ի Սինեայ միգապատ ամպովն խաւսէր ընդ Մովսիսի, որ սեամբ լուսով առաջնորդէր հարցն ծերոց, արծակելով ի փարաւովնի ծառայութենէն, որ ընդ ծովն ցամաքաթեւ առաջնորդէր, եւ անմլտա անցուցանէր որպէս ընդ դաշտս⁵⁸ ծաղկաւէտ, եւ կերակրէր երկնատեղ(ե)աց մանաւնային:

«Թէ յետ երից աւուրց յառնեմ:»

Ո՛չ գիտես, ով պիղծ երեայ, մինչ զայդ խաւսէր ի Գալիլեայ, եւ ինքն զմեռեալսն յարուցանէր, էր⁵⁹ ոչ գիտես. զի ասէր՝ Որդի Մարդոյ մատնելոց է, եւ յետ երից աւուրց յարիցէ: Ապա ուրեմն գիտէին զբարիսն, եւ գործէին զշարիսն առ նա խանձու փառասիրութեանն:

«Հրաման տուր զգուշանալ գերեզմանին երիս աւուրս, գուցէ գողասցին աշակերտքն:»

Զամենայն չարութեան գործս նոցա աստուածային խնամքն ուղղէր մեզ ի պատճառս բարեաց, զի թէ լուեալ էին՝ թերեւ կարէին հայթայթել թակարդս բանինց: Նոյն մեծարարառ հաստատեաց զյարութիւն⁶⁰ առ ամենեւեան: Ո՛ր անարէնք, զհա՞րդ հնար էր գողանալ զնա, որ նստի ի քերթովեական աթոռ ընդ Հար եւ Հոգւոյն Սրբոյ, զոր ոչ կարեն ճրջտակք տեսանել յերկինս, որ կամաւ եղաւ ի զրի ներթնումն, զի զԱդամ իւրայաւրն յերկինս թռուցէ:

Հրատ. Ա. Յ. ՍՐՃՈՒՆԻ

(Շար.՝ 21)

48 որոշիւ Նոյնպէս Աստուածութիւնն ի մարմինն եւ ի հոգին Գրիստոսի, անբաժանելի՝
 49 ի տէրունւոյն շ 50 Զուկն՝ այլ 2 շ
 51 ստեղծուածքն իւր 2, և ստեղծուածքն իւր անմահացան շ 52 Բբբբ շ 53 Կամոք 2 շ
 54 ուրացայք 2 շ 55 Կասկածանալք տագնապել շ 56 Զուկն կամ 2 57 Ժգրդիւն 2 շ
 58 դաշտ 2 շ 59 Զուկն՝ էր 60 զարուրութիւն 2 շ